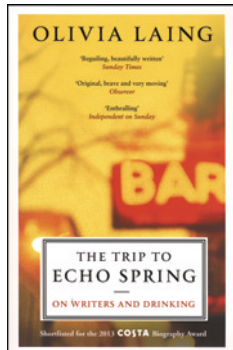

Å dikte er å lyve – særlig når dikteren er alkoholiker

Olivia Laing
The trip to Echo Spring
On writers and drinking. 340 s, ill. Edinburgh:
Canongate Books, 2014. Pris GBP 11
ISBN 978-1-84767-795-2

Det finnes en god del bøker om alkoholisererte forfattere – og uendelig mange av alkoholisererte forfattere. Den vanlige oppfatningen er at alkoholen langsomt ødelegger både livene og livsverkene til disse kunstnerne, men det finnes de som mener at alkohol, eller andre rusmidler, er grunnleggende nødvendig for at kreativiteten skal blomstre.

Selv hadde jeg for mange år siden en pasient, en meget dyktig journalist og forfatter, som ikke torde skrive uten alkohol, for da ville ikke tekstene bli gode nok, mente han. Dessverre tok alkoholen hans liv før han rakk å forsøke uten.

Det handler om seks amerikanske forfattere som har det til felles at alkoholen spilte en vesentlig rolle i deres liv og arbeid: F. Scott Fitzgerald (1896–1940), Ernest Hemingway (1899–1961), Tennessee Williams (1911–1983), John Cheever (1912–1981), John Berryman (1914–1972) og Raymond Carver (1938–1988). Alle fikk en for tidlig og dramatisk død, bare én av dem fikk sju alkoholfrie år på slutten av livet, nemlig John Cheever.

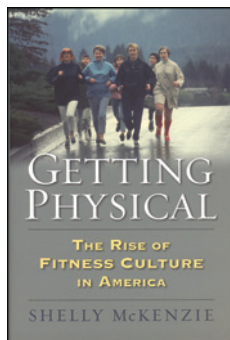
Olivia Laing har god oversikt over alt de har skrevet, når de skrev det, og hvordan de hadde det, både med alkohol og ellers. Hun skriver også mye om historiene deres – de fleste vokste opp under spesielle og vanskelige forhold.

Forfatteren forteller om sin egen oppvekst i et alkoholisert hjem og vever sin egen historie inn i de andres, som igjen er vevet sammen på en særegen og kreativ måte. Hun har satt seg grundig inn i alkoholens destruktive patologi, og hun håndterer klinisk arbeid rundt konfabulering («honest lying») ved Korsakoffs psykose, blackout og patologisk rus med stor suffisance. Hun er ofte innom diagnosekriteriene i diagnosemanualen DSM for å illustrere. Det er mange eksempler på hvordan forfatterne gjennom sine tekster beskriver sin egen fortvilte situasjon i kampen for å overleve og få litt kontroll. Hun viser hvordan alkoholikere og forfattere har det til felles at de er nødt til å dikte en del av «virkeligheten» – fylle hullene med konfabuleringer og løgner.

Tittelen er hentet fra *Katt på hett blikktak* av Tennessee Williams, der den alkoholisererte sønnen Brick sier «I'm takin' a little short trip to Echo Spring». Han mener barskapet der det bl.a. finnes Echo Spring bourbon. Laing tolker dette i betydning av den kortvarige, avslappede roen, og fravær av angst, smerte og vonde tanker, som alkoholen kan gi. I tillegg til å være glimrende sakprosa er dette faktisk en fascinerende og annerledes lærebok i både alkohologi og litteraturvitenskap.

Olaf Gjerløw Aasland
Seniorforsker, Legeforskningssinstituttet

Kultur og helse: «How America got physical»

Shelly McKenzie
Getting physical
The rise of fitness culture in America. 254 s, ill.
Lawrence, KS: University Press of Kansas,
2013. Pris USD 35
ISBN 978-0-7006-1906-1

Denne boken, skrevet av en historiker, anmeldt av en medisinert uten faghistorisk bakgrunn, belyser samfunnshendelser og trender som førte til at fysisk trening ble moderne i USA i etterkrigstiden.

Teksten er noe tung å lese. Det skyldes at den har få illustrasjoner og underkapitler, og et vell av noter og referanser, som er tillitsvekkende, men som også hemmer flyten i lesingen.

De fem kapitlene er *Fitness begins in the high chair*, om fysisk aktivitet i etterkrigstiden, *Your honeymoon figure*, om hvordan kvinnene ble påvirket til å trene for å gjenerobre figuren fra før ekteskapet, *The heart of the man in the gray flannel suit*, om hvordan mennene skulle trene for å unngå hjerteinfarkt, *Run for your life*, om joggebølgen, og *Temples of the body*, om helseklubbene og fitnesskulturen.

Forfatteren setter søkelys på etterkrigstidens velstandssøkning, forstadskulturen, medfølgende bilisme og påfølgende passive livsstil og overvekt. Datidens kulturelle idealer, reklame, medier, næringslivsbidrag og politiske innspill refereres rikelig og er interessant – dette som til sammen formet vår nære samtid. Kjønn, rase og kroppsidealer styrte i høy grad hvordan trening ble promotert. Kampanjepregede, flertydige slagord som «Fitness can keep U.S. strong» illustrerer ånden som rådet. Ikoner preget nasjonens selv-bilde. Det klassiske bildet fra 1979 av president Jimmy Carter idet han kollaberer under et 10 km langt løp bidro nok til å svekke inntrykket av presidentens handlekraft.

Middelaldrende amerikanske menn fikk hjerteinfarkt i økende grad. Sykdomstrusselen manifesterte seg ytterligere da presidenten selv, Dwight D. Eisenhower, fikk hjerteinfarkt i 1955. Den folkelige forståelsen var at ingen kunne føle seg sikre, selv ikke presidenten. Man henvendte seg til kvinner for å få mennene til å leve sunnere. En boktittel som *How not to kill your husband* ga kvinner ansvar for mannens helse.

I 1968 ble joggebølgen dratt i gang. I 1984 dør joggeguruen, James Fixx, under en treningstur. Det ga vann på mølla for dem som mente at fysisk aktivitet var uheldig. Selv om flere leger var forkjempere for aktivitetsbølgen, var det også mange som var imot.

Boken synes god innenfor sine rammer, men er ikke en bok som en norsk lege trenger i sitt daglige virke. Derimot er den interessant for idrettsinteresserte, for dem som arbeider med tilrettelegging av fysisk aktivitet i befolkningen, og den er svært relevant for dem som forsker på hvordan kultur påvirker helse og fysisk aktivitet.

McKenzie tegner et samfunnsbilde basert på et meget bredt kildemateriale og dokumenterer svært leseværdig nærhistorien som mange av Tidsskriftets lesere har et forhold til – fordi de selv har opplevd hele eller deler av den.

Erik Ekker Solberg
Overlege, Diakonhjemmet sykehus